

Barbertje bijenteelt moet hangen

Half augustus alweer, de darrenslacht in volle gang en in de avond grote groepen spreeuwen op weg naar hun nachtstee. Willen we een nog duidelijker bewijs dat de herfst komende is?

Het zomerweer hield niet over terwijl het ook niet slecht is geweest. Wisselvallig is de geliefde kreet van de verzameling weermannen en -vrouwen. Toch is de wereldtemperatuur sinds het begin van de instrumentele waarnemingen nog nooit zo hoog geweest als in juli 1998. De opwarming lijkt dus onversaagd door te gaan. Dat dit invloed heeft op de flora en fauna wordt steeds duidelijker. Onlangs las ik dat vliegende vissen en andere tropische vissoorten zich blijvend hebben gevestigd in de opgewarmde Middellandse Zee. Er vindt dus een verschuiving plaats in de woongebieden van levensvormen. Het aangehaalde voorbeeld betekent een uitbreiding van het woongebied van diverse vissoorten. Is het dan vreemd om rekening te houden met de mogelijkheid dat tal van insecten die zich van oudsher in onze klimaatzone ophouden door de opwarming en bijkomende veranderingen in hun leefomgeving (tijdelijk) uitwijken naar gebieden die meer in overeenstemming zijn met hun levensritme? Verruiging van het landschap, zure neerslag, ruil-verkaveling, verbeterde afwatering, toenemend watergebruik, verlaging grondwaterstand vormen samen een aanslag op tal van levensvormen. Uit deze brij van negatieve factoren steekt een beschuldigende vinger richting honingbij. Er is een kapstok gevonden en 'Barbertje Bijenteelt' moet hangen.

Honing, het goddelijke Ambrosia

Het begint z'n weg naar voltooiing als nectar of godendrank en zegt iets over de unieke smaak en eigenschappen, net goed genoeg voor de goden. Dat honing ook de arbeid verzoet is meer bestemd voor de imker die na afloop van het slingerritueel met vermoeide ledematen de kleverige restanten moet ruimen om door eega weer in genade te worden aangenomen. Als alle leed is geleden maken we de balans op en afhankelijk van ons verwachtingspatroon valt die mee of tegen. We zijn langzamerhand goed op de hoogte van de kwaliteitseisen waaraan honing moet voldoen. Willen we deelnemen aan een honingkeuring dan kennen we ook de verschillende klassen waaraan kan worden deelgenomen en de daaraan

verbonden voorwaarden. Maar de weg naar de keuring zit vol valkuilen. Dat vonden ze ook in de subvereniging Leiden van de VBBN, vandaar dat aan Els Kleijnendorst werd gevraagd haar werkwijze en ervaringen op papier te zetten. Het werd een artikel boordevol praktische informatie.

Vuiltjes, schuim en luchtbellen...

Hoe belangrijk vindt u het ontbreken van deze stoffen in uw honing? Gebruikt u de honing voor uzelf en om weg te geven of maakt het deel uit van een plaatse-lijke, regionale of landelijke keuring? Gaat u voor een honderdpunten-inzending dan moet u zich realiseren dat een dergelijke honing zonder kunstgrepen zeldzaam is. Heeft u geen zin in gepruts en geklieder, want dat is het soms, dan kan ik u verzekeren dat een inzending die zonder manipulatie 98 of 97 punten oplevert een honing is die zeer zorgvuldig geslingerd, geklaard en gepot is. Dit zijn inzendingen waar u met recht trots op kunt zijn. Nog even uitleg van een aantal termen.

Vuiltjes: alle stoffen die niet in honing thuis horen, hieronder vallen ook bijenpoten en -vleugels.

Stofjes: u allen bekend, op het glanzend oppervlak van honing zijn ze goed zichtbaar

Luchtballen (blaasjes): er zijn twee soorten. De grotere zijn duidelijk herkenbaar en ontstaan door niet voldoende laten rusten van de honing in het aftapvat, verkeerd roeren (er wordt weer lucht ingebracht) of onzorgvuldig aftappen in de pot.

De kleine luchtbelletjes ontstaan in het algemeen door gebruik van de nylon zeef en zijn vaak moeilijker te zien. Als de pot voor een lamp wordt gehouden herkent u ze direct aan hun doffe uiterlijk. Ze komen meestal in de gehele pot voor.

Schuim: zijn bovengenoemde kleine luchtbelletjes, vaak met zeer fijn vuil, was- en propolisdeeltjes vermengd. In de honing heten ze nog luchtballen, eenmaal aan de oppervlakte schuim.

De grote ongerechtigheden in de honing worden er met de dubbele metalen zeef uitgevangen. Blijft over het fijnere spul.

Wat leerden we op de beginnerscursus? 'Laat na het slingeren en zeven de honing rusten, zodat luchtbelletjes en daaraan klevende ongerechtigheden naar de oppervlakte kunnen stijgen. Na enkele dagen komt er dan een schuimlaag op de honing die er afgescheept

moet worden, dit afschuimen moet om de paar dagen herhaald worden. Het rusten en afscheppen kan een paar weken in beslag nemen. Tijdens dit rusten zal ook het door de bijen begonnen inverteren zich nog enkele dagen voortzetten. Het afschuimen gaat het best door een lepel in de honing vlak onder de schuimlaag te houden. Begin aan de zijkant van het vat en draai dan in een soepele beweging de lepel spiraalsgewijs naar het middelpunt. Een bordje en schone lepels bij de hand houden om de lepel te verwisselen als ze vol is.' Zo hebben we het destijds geleerd. Die eerste jaren had ik bij inzendingen nooit aftrekpunten voor schuim. Mijn wedstrijdpoten tapt ik altijd uit het midden van het vat onder het motto: alles wat zwaar is zinkt, de rest stijgt en de schoonste honing zit in het midden. Dat werkte redelijk goed. Zo'n jaar of acht geleden zijn er van die handige nylon zeven in de handel gekomen, ideaal gezien vanuit het oogpunt ongerechtigheden, alle stuifmeel gaat er door en de rest blijft achter. De honing gaat dus eerst door de dubbele metalen zeef en daarna door de nylon zak. Zoals gezegd: ideaal. Alleen... door deze nylon zak komen er minuscule kleine luchtbelletjes in de honing terecht. In een zeer vloeibare honing komen ze na enige tijd nog boven, maar is de honing wat dikker of kouder dan komen ze in een groot vat niet meer omhoog. Wordt de honing gepot dan zal door de mindere druk een gedeelte van de belletjes wel naar boven stijgen, in de hals als zodanig zichtbaar zijn en aan het oppervlak als schuim. Ik heb een paar jaar geleden aan Marcel Hallmans (de expert op het gebied van honingbewerking in Nederland) gevraagd wat hieraan gedaan kan worden. Hij had geen goed woord over voor die nylon zakken en ontraadde ze dan ook ten zeerste, zeker voor wedstrijd honing.

Afschuimen doe ik trouwens nooit meer. Ik tap m'n aftapvat tot ongeveer tien cm boven de bodem leeg, zet het vat dan schuin en naarmate het honingniveau lager wordt tap ik voorzichtiger af met de snijkraan minder ver open. Ook krijgt de honing af en toe de tijd om van de wanden af te zakken. Op het laatst heb je dan één of twee potten met schuimhoning. Die zijn voor eigen gebruik. Het oppotten duurt wat langer (doe gewoon wat anders er tussendoor), maar afschuimen om de twee dagen vergt ook tijd en honingverlies. Met dat oppotten komen we bij de gewone luchtbelletjes. Als u de honingpot tijdens het vullen schuin onder de snijkraan houdt zodat de honing via de zijwand naar de bodem glijdt, dan zullen zich weinig tot geen luchtbelletjes vormen. Laat de honing niet boven de hals de pot raken, dit moet

later weer worden schoongemaakt. Afvullen tot en met de flensrand. De luchtbelllen die zich toch hebben gevormd zijn zo groot dat ze gemakkelijk uit zichzelf naar boven komen en daar uit elkaar spatten. Alleen als uw pot een zeer scherpgehoekte hals heeft wil er wel eens een bel blijven steken. Zodra de pot vol is het deksel erop om stof te voorkomen. Bij snel kristalliserende honing eventueel de belllen na een paar weken met een speld doorprikken. Volgende maand het vervolg van dit boeiende verslag.

Het weer in oktober

Als landelijk gemiddelde over de jaren 1960-1991 geldt 102 uren zonneschijn, 72 mm neerslag en een gemiddelde maximum temperatuur van 14,2 °C.

Oktobermaanden

Jaar	Zon (uren)	Neerslag (mm)	Max.temp (°C)
1993	normaal	normaal	koud (12,7)
1994	zonnig (132)	nat (110)	kil (13,5)
1995	zr. zonnig (143)	zr. droog (20)	zr. zacht (17,1)
1996	zonnig (128)	normaal	normaal
1997	zonnig (130)	normaal	normaal

Geraadpleegd

Kleijnendorst, mw.E., Vuiltjes, schuim en luchtbelllen. De Stertselaar, tweemaandelijks tijdschrift VBBN subvereniging Leiden e.o. 22(02): 19 (1998).

Imkermethoden

Tijdens de laatste redactievergadering werd het idee geopperd om met een rubriek over bedrijfsmethodes te beginnen. Voorgesteld wordt dat in deze rubriek een imker(es) zijn (haar) manier van werken op papier zet. De inhoud van deze rubriek kan leerzaam zijn voor collega-imkers, maar moet in ieder geval leerzaam zijn voor beginnende imkers. Graag wil de redactie een imker(es) uitnodigen om deze rubriek gedurende een jaar te verzorgen. De maandelijkse bijdrage zal een kolom groot zijn. Indien u deze taak op u wilt nemen, stuur dan een proefstukje van 400 woorden naar de redactie. Wij wachten vol spanning op uw reactie!

De redactie